

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
Urząd Statystyczny w Rzeszowie

90 lat
1918-2008

Wyniki wstępne

Badanie pilotażowe obrotów towarów i usług w ruchu granicznym na granicy polsko-ukraińskiej w III kwartale 2008 roku

WYNIKI BADANIA

Liczba osób objętych badaniem pilotażowym obrotów towarów i usług w ruchu granicznym na granicy polsko-ukraińskiej, z uwzględnieniem tzw. małego ruchu granicznego, w III kwartale 2008 roku wyniosła **24,5 tys.**, z tego:

- Polacy – **14,2 tys.**, w tym powracający z Ukrainy stanowili około 99%;
- cudzoziemcy – **10,3 tys.**, w tym Ukraińcy stanowili około 97%.

Spśród cudzoziemców przekraczających granicę polsko-ukraińską **3,7% posiadało Kartę Polaka.**

Ruch graniczny osób na granicy polsko-ukraińskiej według danych Straży Granicznej w III kwartale 2008 r. wyniósł:

- liczba Polaków powracających do Polski – **1525,1 tys.**,
- liczba cudzoziemców opuszczających Polskę – **826,9 tys.**

Wśród osób przekraczających granicę polsko-ukraińską dominowali **zmotoryzowani** – **87,4%** cudzoziemców i **64,1%** Polaków. Osoby przekraczające badaną granicę **pieszo** stanowiły **7,4%** wśród cudzoziemców i **34,7%** wśród Polaków, natomiast podróżujący **koleją** odpowiednio **5,2%** i **1,2%**.

Wydatki cudzoziemców w Polsce i Polaków za granicą przekraczających granicę polsko-ukraińską

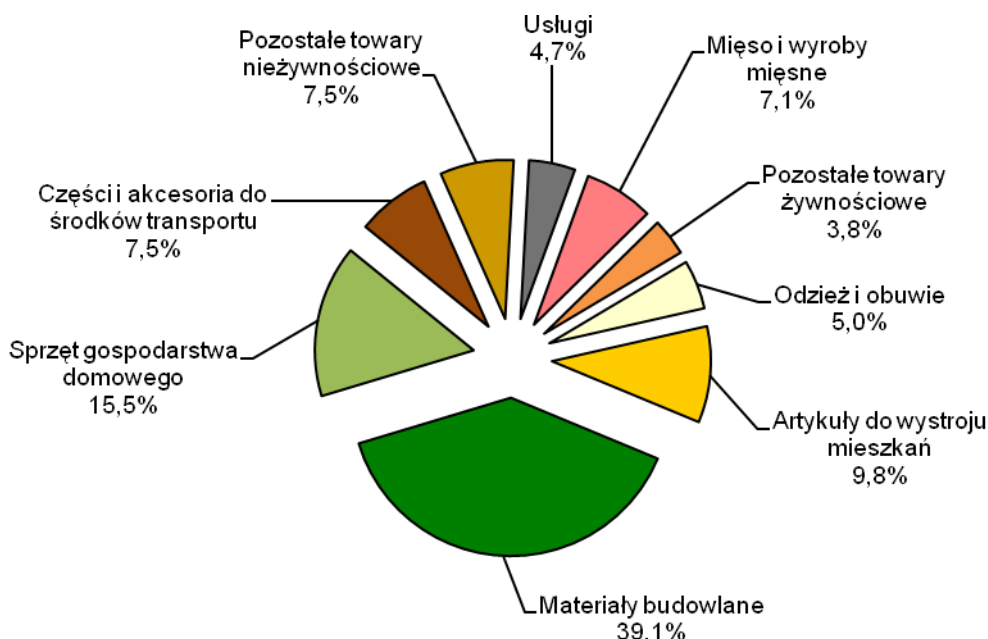
Szacunkowa wartość zakupionych w Polsce towarów i usług przez cudzoziemców przekraczających granicę polsko-ukraińską w III kwartale 2008 roku wyniosła **556,0 mln zł**, natomiast wydatki poniesione za granicą przez Polaków wyniosły **227,7 mln zł**.

Średnie wydatki cudzoziemców w Polsce ukształtowały się na poziomie około 608 zł, natomiast Polaków za granicą około 162 zł. Przeciętnie cudzoziemiec wydawał najwięcej na materiały budowlane – 238 zł, sprzęt gospodarstwa domowego – 94 zł oraz artykuły do wystroju mieszkań – 60 zł. Natomiast Polak przeciętnie wydawał najwięcej na paliwo – 81 zł, napoje alkoholowe – 14 zł i wyroby tytoniowe – 13 zł.

W strukturze wydatków cudzoziemców dominowały wydatki na towary nieżywnościowe – 84,4%. Na towary żywnościowe przypadło 10,9% ogółu wydatków, a na pozostałe wydatki (na usługi) – 4,7%, w tym wydatki na noclegi stanowiły 1,7% i na usługi gastronomiczne – 2,7%.

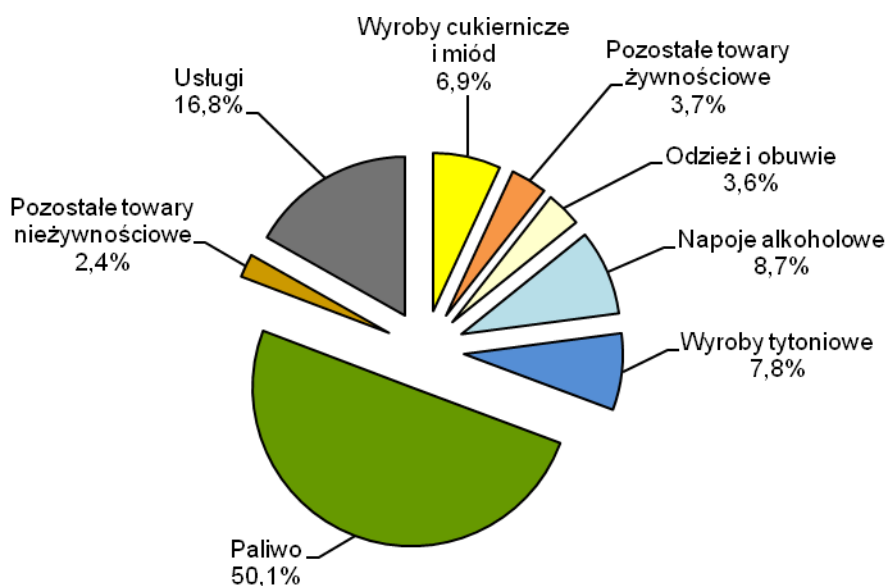
Wśród artykułów nieżywnościowych największym zainteresowaniem cieszyły się materiały budowlane, sprzęt gospodarstwa domowego oraz artykuły do wystroju mieszkań. Z towarów żywnościowych kupowano najczęściej mięso i wyroby mięsne – wykres 1.

WYKRES 1. STRUKTURA WYDATKÓW PONIESIONYCH W POLSCE PRZEZ CUDZOZIEMCÓW PRZEKRACZAJĄCYCH GRANICĘ POLSKO-UKRAIŃSKĄ

Polacy powracający do kraju najczęściej środków przeznaczali na zakup towarów nieżywnościowych (56,1%), a w szczególności na zakup paliwa. W porównaniu z cudzoziemcami Polacy relatywnie więcej wydawali za granicą na usługi – udział wydatków na usługi w wydatkach Polaków był 3,6 razy większy niż w przypadku cudzoziemców. Wydatki na towary żywnościowe stanowiły 10,6% ogółu wydatków poniesionych przez Polaków. Znaczący udział miały również wydatki na napoje alkoholowe oraz wyroby tytoniowe. Spośród artykułów żywnościowych najczęściej kupowano wyroby cukiernicze i miód. Pozostałe wydatki to przede wszystkim opłaty za usługi gastronomiczne – 7,7% oraz noclegi – 6,8% (wykres 2).

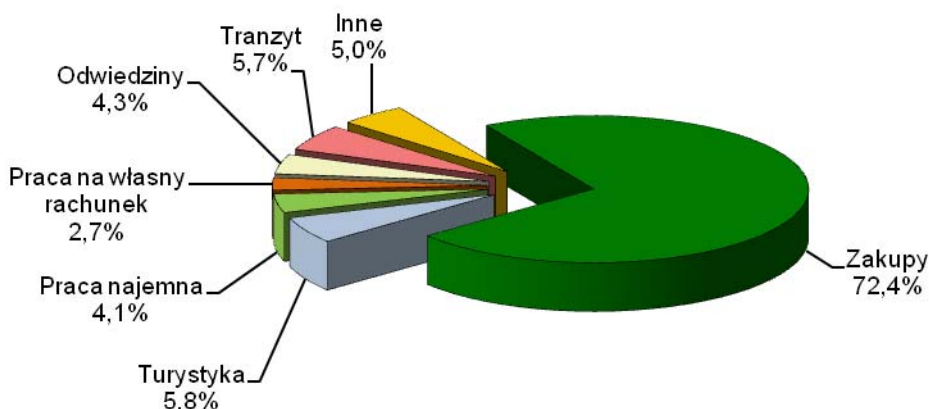
WYKRES 2. STRUKTURA WYDATKÓW ZA GRANICĄ POLAKÓW PRZEKRACZAJĄCYCH GRANICĘ POLSKO-UKRAIŃSKĄ

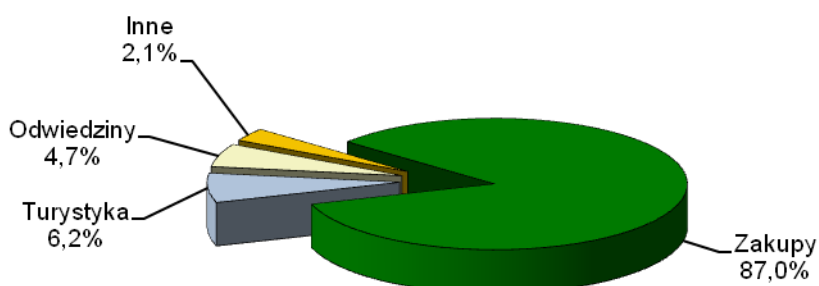
Struktura cudzoziemców i Polaków przekraczających granicę polsko-ukraińską według celu wizyty

Najczęstszym celem przyjazdu cudzoziemców do Polski było dokonanie zakupów, następnie praca, turystyka, tranzyt oraz odwiedziny – wykres 3. Dokonanie zakupów było również dominującym celem wyjazdu za granicę Polaków. Polacy wyjeżdżali także w celach turystycznych i w odwiedziny – wykres 4. Zatem relatywnie duży udział usług w strukturze wydatków znajduje także potwierdzenie w analizie celów pobytu Polaków za granicą, szczególnie jeśli chodzi o wyjazdy turystyczne.

WYKRES 3. STRUKTURA CUDZOZIEMCÓW PRZEKRACZAJĄCYCH GRANICĘ POLSKO-UKRAIŃSKĄ WEDŁUG CELU WIZYTY W POLSCE

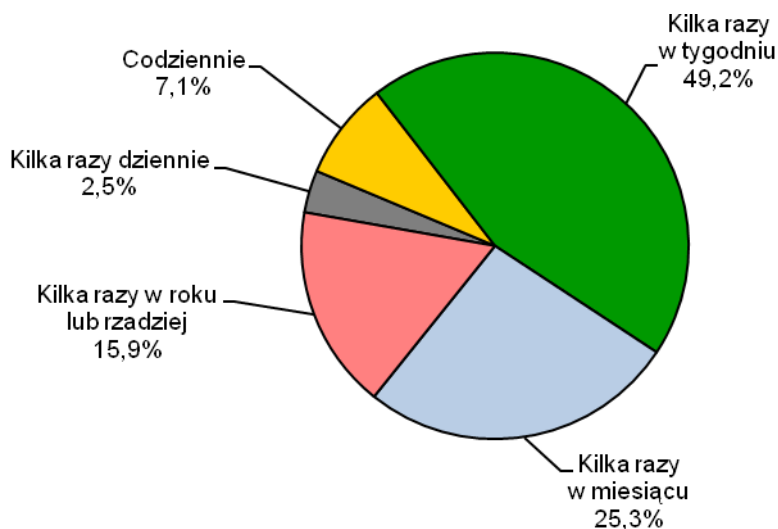
WYKRES 4. STRUKTURA POLAKÓW PRZEKRACZAJĄCYCH GRANICĘ POLSKO-UKRAIŃSKĄ WEDŁUG CELU POBYTU ZA GRANICĄ

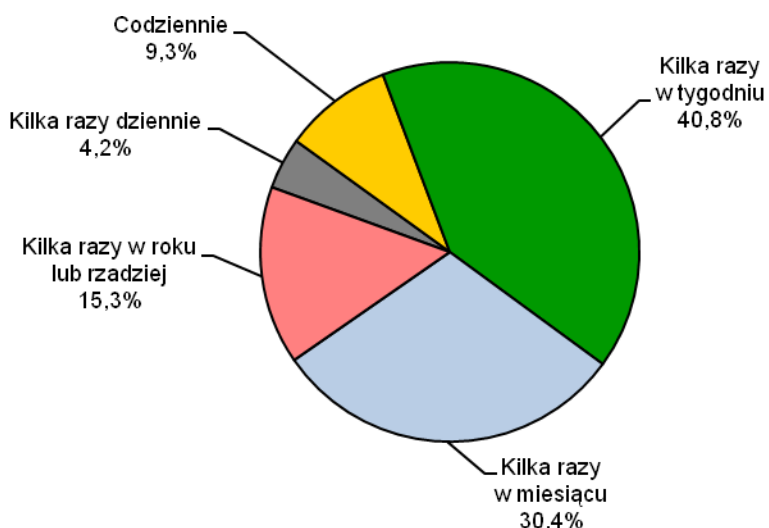
Częstotliwość przekraczania granicy polsko-ukraińskiej przez Polaków i cudzoziemców

Najwięcej osób zarówno wśród cudzoziemców (prawie połowa) jak i Polaków objętych badaniem (40,8%) przekraczało granicę kilka razy w tygodniu. Kilka razy w miesiącu granicę przekraczał co czwarty cudzoziemiec i co trzeci Polak. Natomiast niewielki był odsetek wśród badanych zarówno Polaków jak i cudzoziemców przekraczających granicę polsko-ukraińską kilka razy dziennie – wykresy 6 i 7.

WYKRES 6. STRUKTURA CUDZOZIEMCÓW PRZEKRACZAJĄCYCH GRANICĘ POLSKO-UKRAIŃSKĄ WEDŁUG CZĘSTOTLIWOŚCI PRZEKRACZANIA GRANICY

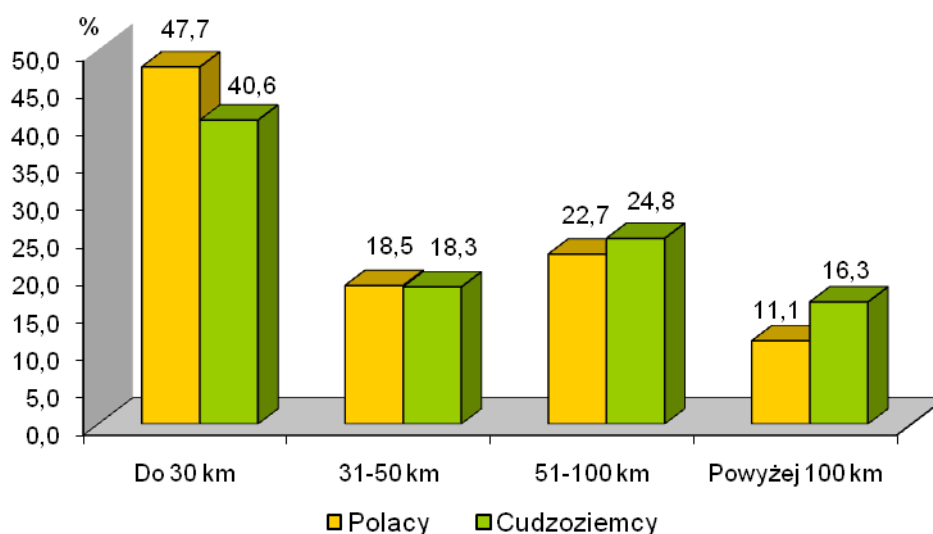
WYKRES 7. STRUKTURA POLAKÓW PRZEKRACZAJĄCYCH GRANICĘ POLSKO-UKRAIŃSKĄ WEDŁUG CZĘSTOTLIWOŚCI PRZEKRACZANIA GRANICY

Delimitacja obszaru oddziaływania granicy

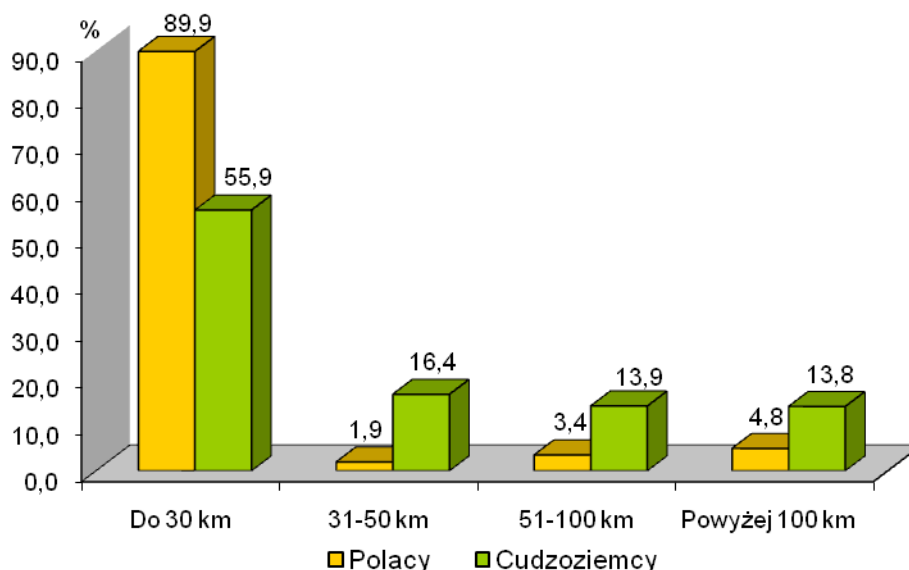
Przekraczający granicę polsko-ukraińską cudzoziemcy, podobnie jak i Polacy, byli najczęściej mieszkańcami miejscowości zlokalizowanych w odległości do 50 km od granicy – 58,9% cudzoziemców i 66,2% Polaków, przy czym prawie co drugi cudzoziemiec i Polak mieszkał w pasie do 30 km. Natomiast w odległości powyżej 100 km od granicy zamieszkiwał co szósty cudzoziemiec i co dziewiąty Polak przekraczający granicę polsko-ukraińską, a powyżej 170 km mieszkało 11,7% cudzoziemców i 6,6% Polaków (wykres 8).

WYKRES 8. STRUKTURA POLAKÓW I CUDZOZIEMCÓW PRZEKRACZAJĄCYCH GRANICĘ POLSKO-UKRAIŃSKĄ WEDŁUG ODLEGŁOŚCI OD GRANICY MIEJSCA ZAMIESZKANIA

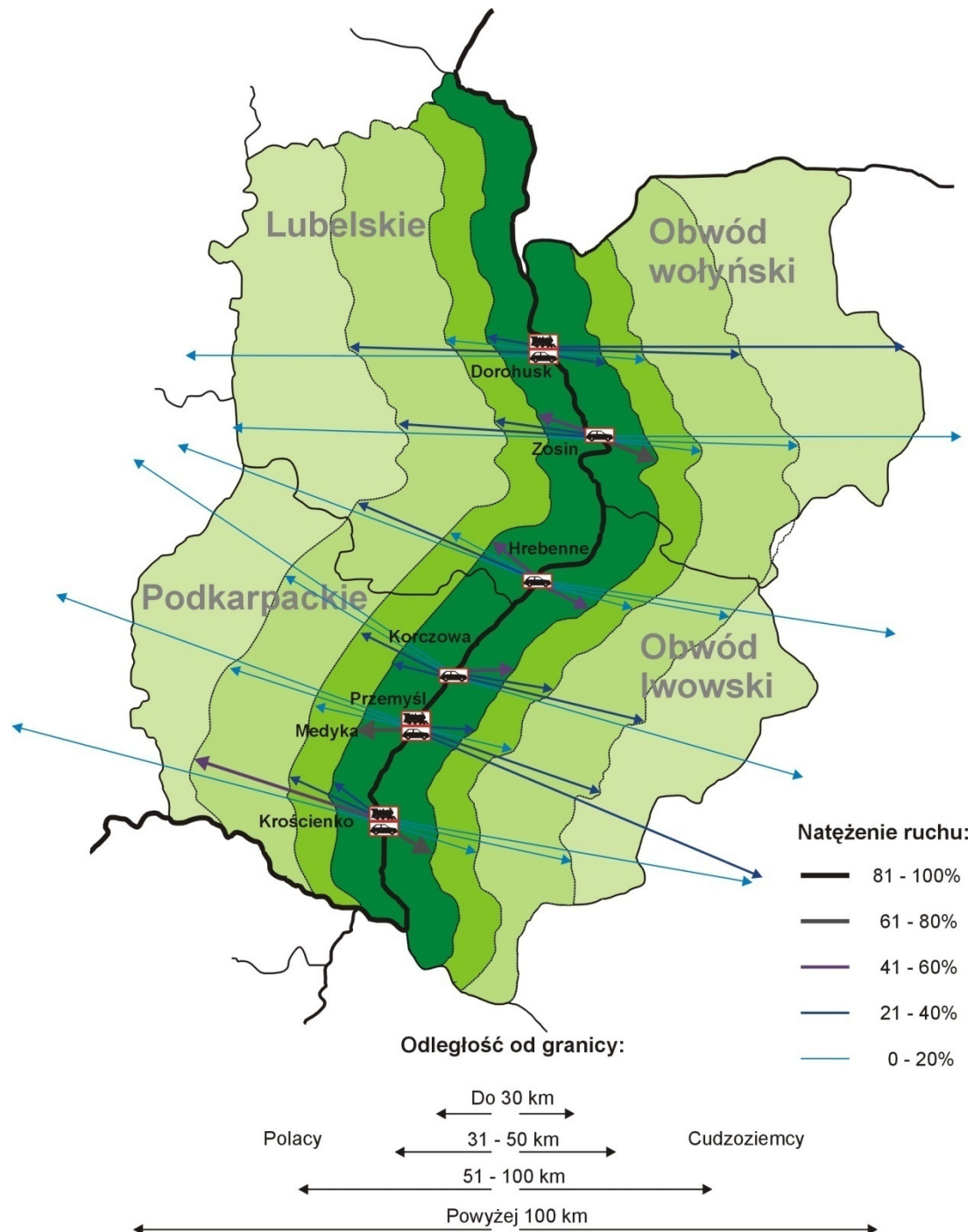
Przekraczający granicę cudzoziemcy, podobnie jak Polacy, najchętniej dokonywali zakupów w odległości do 50 km od granicy – 72,3% cudzoziemców i 91,8% Polaków. Z kolei w odległości od granicy powyżej 100 km zakupów dokonywał co siódmy cudzoziemiec i niespełna 5% Polaków (wykres 9).

WYKRES 9. STRUKTURA POLAKÓW I CUDZOZIEMCÓW PRZEKRACZAJĄCYCH GRANICĘ POLSKO-UKRAIŃSKĄ WEDŁUG ODLEGŁOŚCI OD GRANICY MIEJSCA DOKONANIA ZAKUPÓW

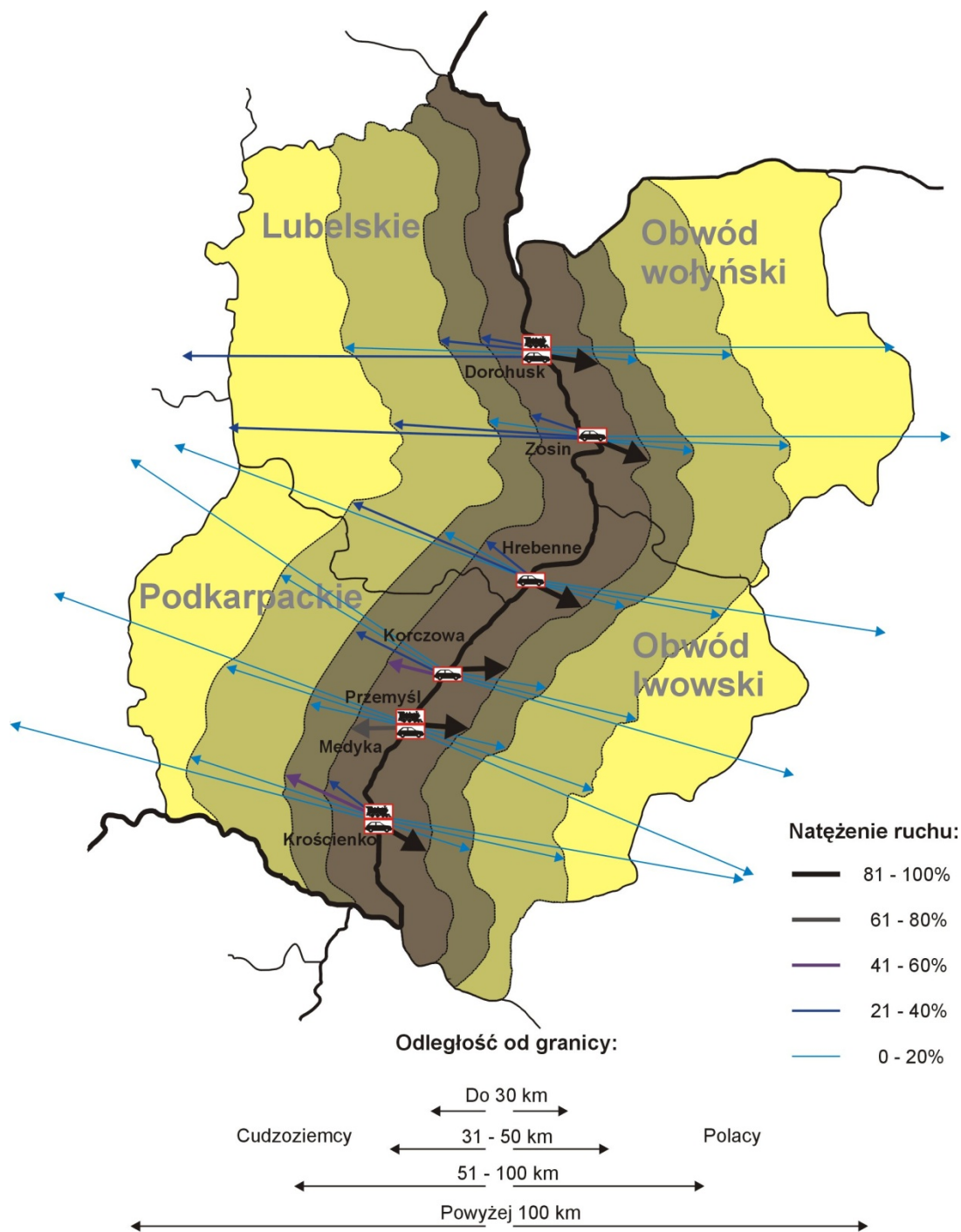
Na podstawie powyższych wyników badania ankietowego na przejściach na granicy polsko-ukraińskiej, przy uwzględnieniu odległości od granicy miejsca zamieszkania oraz miejsca dokonania zakupów, dokonano wstępnej delimitacji obszarów oddziaływania badanego odcinka granicy (mapy 1 i 2).

MAPA 1. DELIMITACJA OBSZARÓW ODDZIAŁYWANIA GRANICY NA PODSTAWIE ODLEGŁOŚCI OD GRANICY MIEJSCA ZAMIESZKANIA POLAKÓW I CUDZOZIEMCÓW PRZEKRACZAJĄCYCH GRANICĘ POLSKO-UKRAIŃSKĄ

Największa liczba cudzoziemców i Polaków przekraczających granicę polsko-ukraińską zamieszkiwała do 30 km od granicy. Natomiast niewielki odsetek wśród badanych, zarówno Polaków jak i cudzoziemców, mieszkał w odległości powyżej 100 km od granicy.

MAPA 2. DELIMITACJA OBSZARÓW ODDZIAŁYWANIA GRANICY NA PODSTAWIE ODLEGŁOŚCI OD GRANICY MIEJSCA DOKONANIA ZAKUPÓW PRZEZ POLAKÓW I CUDZOZIEMCÓW PRZEKRACZAJĄCYCH GRANICĘ POLSKO-UKRAIŃSKĄ

Zarówno Polacy jak i cudzoziemcy przekraczający granicę polsko-ukraińską najczęściej dokonywali zakupów w odległości do 30 km od granicy, a tylko niewielki odsetek cudzoziemców i Polaków objętych badaniem dokonywał zakupów powyżej 100 km.

PODSUMOWANIE

Wyniki przeprowadzonego badania pilotażowego pozwalają na stwierdzenie, że procesy zachodzące na obszarach transgranicznych mają duże znaczenie dla ich rozwoju społeczno-gospodarczego. Największa intensywność zjawisk związanych z ruchem granicznym występuje na obszarach położonych w pasie do 50 km wzdłuż granicy, o czym świadczy między innymi odsetek podróżujących osób ponoszących wydatki w tym pasie (ponad 70% cudzoziemców i ponad 90% Polaków), jak również fakt, że mieszkańcy miejscowości zlokalizowanych na tym obszarze stanowili zdecydowaną większość wśród przekraczających granicę (ponad 66% Polaków i prawie 60% cudzoziemców).

Wartość nierejestrowanych obrotów towarów w ruchu granicznym na granicy polsko-ukraińskiej (szacunek wstępny według cen bieżących) w badanym okresie jest znacząca w relacji z obrotami handlu zagranicznego województw lubelskiego i podkarpackiego oraz Polski:

- Wartość poniesionych wydatków ogółem na zakup towarów przez cudzoziemców w Polsce, deklarujących jako kraj stałego zamieszkania Ukrainę, stanowi około 13% średniej wartości kwartalnego eksportu Polski na Ukrainę w 2007 roku. Relacja ta kształtuje się na zbliżonym poziomie jak w 2002 roku. Należy zaznaczyć, że w latach 2002-2007 wartość eksportu Polski na Ukrainę zwiększyła się ponad trzykrotnie, a liczba cudzoziemców przekraczających granicę polsko-ukraińską zmniejszyła się w tym okresie o około 10%. Natomiast po wejściu Polski do strefy Schengen ich liczba zmniejszyła się prawie o połowę.
- Wartość poniesionych wydatków ogółem na zakup towarów przez Polaków za granicą deklarujących jako kraj pobytu Ukrainę stanowi około 15% średniej wartości kwartalnego importu Polski z Ukrainy w 2007 r. Relacja ta jest 10 razy wyższa niż w 2002 r., przy czym wartość importu w latach 2002-2007 wzrosła ponad dwukrotnie, a liczba Polaków przekraczających granicę polsko-ukraińską w tym okresie wzrosła pięciokrotnie.

Warto zaznaczyć, że wartość zakupów towarów dokonanych przez cudzoziemców w Polsce (przede wszystkim w województwach lubelskim i podkarpackim) przekraczających granicę polsko-ukraińską w III kwartale 2008 r. w cenach bieżących stanowiła około 6% średniej kwartalnej wartości sprzedaży detalicznej tych województw w 2007 r.

Rozwój ruchu granicznego i handlu przygranicznego pociąga za sobą rozwój przedsiębiorczości i jest ważnym elementem wpływającym korzystnie na koniunkturę w obszarach przygranicznych, szczególnie województw lubelskiego i podkarpackiego.

Potwierdza to analiza struktury podmiotów gospodarki narodowej zlokalizowanych w polskiej strefie graniczącej z Ukrainą w ostatnich latach. Wynika z niej m.in., że w porównaniu z rokiem 2005¹ w gminach strefy przygranicznej nastąpił wzrost liczby zarejestrowanych podmiotów o 4,8%, podczas gdy w województwach lubelskim i podkarpackim łącznie o 3,6%, a w kraju o 3,5%. Warto podkreślić, że wysoka dynamika wzrostu (15,6%) wystąpiła w spółkach handlowych z udziałem kapitału zagranicznego i była ona o 1,3 punktu procentowego większa niż w województwach lubelskim i podkarpackim łącznie.

Z analizy wynika również, że na terenie gmin wchodzących w skład polskiej strefy graniczącej z Ukrainą liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą charakteryzowała się większym wzrostem niż w kraju i omawianych województwach.

¹ Porównań dokonano dla stanów 31 XII 2005 r. i 30 IX 2008 r.

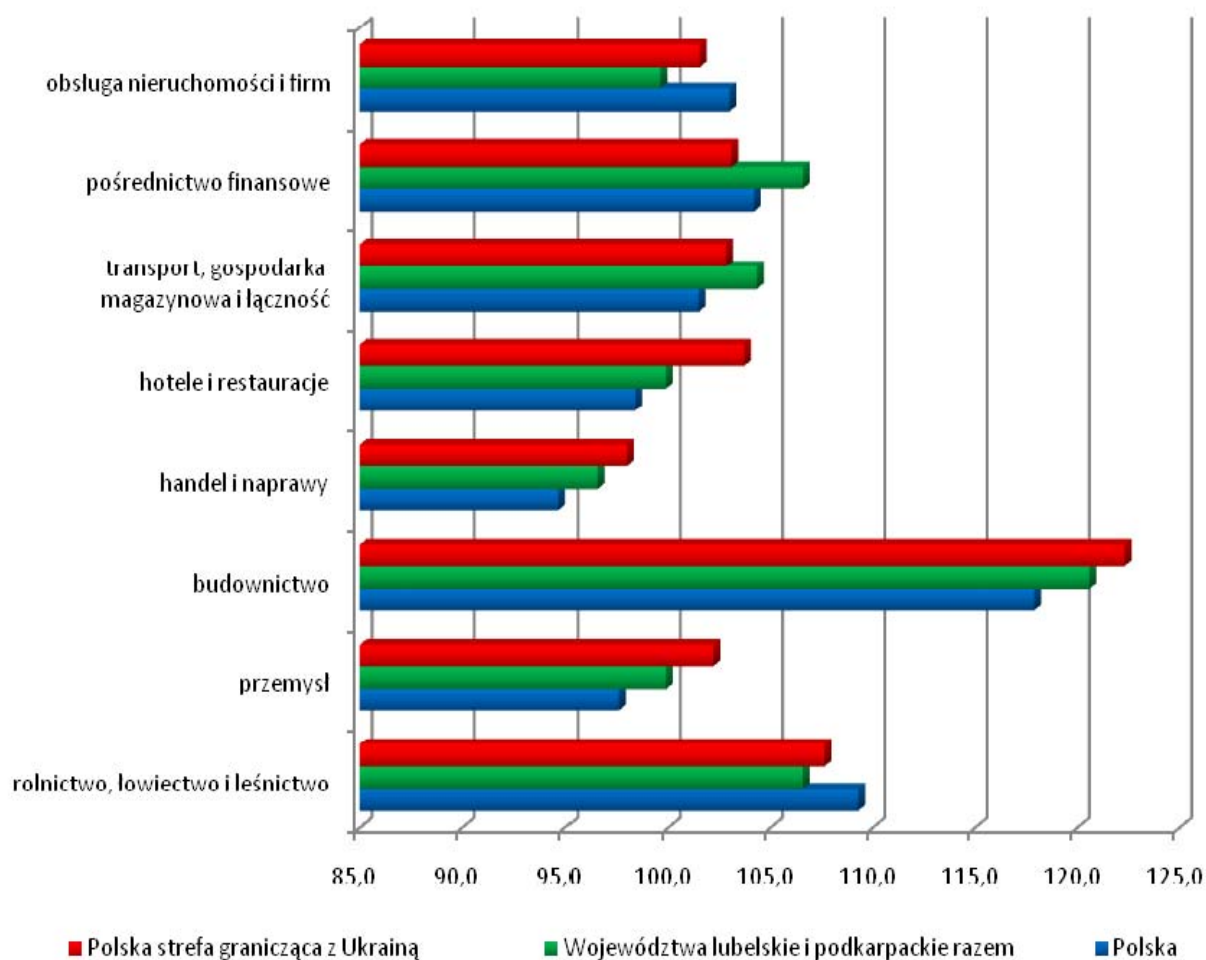
W porównaniu z 2005 r. ich liczba na omawianym obszarze zwiększyła się o 4,0%, podczas gdy w województwach lubelskim i podkarpackim łącznie o 2,9%, a w kraju o 1,8%.

Biorąc pod uwagę sektory własności należy zauważyć, że szybciej rozwija się sektor prywatny. Pod tym względem wyróżniają się gminy strefy przygranicznej, gdzie liczba podmiotów sektora prywatnego w porównaniu z 2005 r. wzrosła o 4,9%, podczas gdy na terenie Lubelszczyzny i Podkarpacia o 3,7%, natomiast w Polsce o 3,6%.

Pod względem liczby pracujących największą dynamiką wzrostu charakteryzowały się podmioty o liczbie pracujących do 9, których liczba w porównaniu z 2005 rokiem na terenie gmin polskiej strefy graniczącej z Ukrainą zwiększyła się o 4,9%, a w województwach lubelskim i podkarpackim o 3,6%.

Z analizy zróżnicowania osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą według rodzajów działalności wynika, że w strefie przygranicznej notuje się większy wzrost liczby firm w porównaniu do Polski jak i województw lubelskiego i podkarpackiego, szczególnie w budownictwie. W przemyśle oraz w sekcji hotele i restauracje zaobserwowano spadek liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą zarówno w kraju jak i w obydwu województwach, przy wzroście w strefie przygranicznej.

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą według sekcji PKD - rok 2005 = 100

UWAGI METODYCZNE

W III kw. 2008 roku przeprowadzono badanie pilotażowe obrotów towarów i usług na granicy polsko-ukraińskiej. Badanie uruchomiono w związku z zapotrzebowaniem informacyjnym w kontekście nowych uwarunkowań międzynarodowych – wejście Polski do strefy Schengen, a w szczególności podpisanie w dniu 28 marca 2008 roku Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zasadach małego ruchu granicznego. Badanie ma tym większe znaczenie, że wschodnia granica Polski jest zewnętrzną granicą Unii Europejskiej. Badanie przeprowadzono przy wsparciu Straży Granicznej i służb celnych.

Tematem badania jest wysokość i struktura wydatków poniesionych w Polsce przez cudzoziemców oraz wydatków poniesionych przez Polaków za granicą, między innymi na towary żywnościowe i nieżywnościowe, wydatki na noclegi i inne usługi. Badane są również: cel podróży, odległość od granicy miejsca zamieszkania i miejsca dokonania zakupów, częstotliwość przekraczania granicy polsko-ukraińskiej, w przypadku Polaków – kraj pobytu za granicą, w przypadku cudzoziemców – kraj stałego zamieszkania oraz posiadanie Karty Polaka. Badanie jest w pewnym stopniu kontynuacją badania obrotów towarowych w ruchu granicznym prowadzonego w latach 1994-2002, zostało jednakże zmodyfikowane i dostosowane do aktualnych potrzeb.

Badanie prowadzone jest na wszystkich przejściach drogowych i kolejowych z ruchem osobowym na granicy polsko-ukraińskiej.

Tabela 1. Wykaz przejść granicznych objętych badaniem.

	Miejscowość graniczna	Rodzaj przejścia	Sposób przekroczenia granicy
województwo podkarpackie	Korczowa	drogowe	zmotoryzowany
	Krościenko	drogowe, kolejowe	zmotoryzowany i koleją
	Medyka	drogowe	zmotoryzowany i pieszo
	Przemyśl	kolejowe	koleją
województwo lubelskie	Dorohusk	drogowe, kolejowe	zmotoryzowany i koleją
	Hrebenne	drogowe	zmotoryzowany
	Zosin	drogowe	zmotoryzowany

Badaniem pilotażowym objęci są cudzoziemcy wyjeżdżający z Polski (mieszkający na stałe za granicą) i Polacy (mieszkający na stałe w Polsce) powracający do kraju przez granicę polsko-ukraińską: samochodami osobowymi, autokarami, motocyklami, pieszo oraz koleją. Badane są wylosowane osoby przekraczające granicę. Dobór osób z populacji generalnej do próby dokonywany jest przez losowanie systematyczne (elementy populacji wzięte do próby są oddalone o stałą wartość, zwaną interwałem losowania).

Ankieta wypełniana jest dla pojedynczej osoby lub jednorodnej grupy osób (np. rodziny) podróżującej razem i razem ponoszącej wydatki. Ankieta zawiera 8 pytań (w przypadku cudzoziemców dodane jest pytanie o Kartę Polaka), jest anonimowa i prosta

w wypełnieniu. Formularze dla cudzoziemców przygotowane są w językach: ukraińskim, rosyjskim, angielskim, niemieckim i francuskim. Informacje są pozyskiwane w formie wywiadu lub samodzielnego wypełnienia ankiety przez respondenta. Badanie przeprowadzają profesjonalni ankietnicy statystyki publicznej.

Ankietyzację prowadzono w wylosowane dni tygodnia w taki sposób, by w kwartale każdy dzień tygodnia wystąpił jeden raz.

Wartość wydatków podawanych przez respondentów w walutach obcych jest przeliczana na złotówki według średniego kursu w najbliższym kantorze od przejścia granicznego w dniu, w którym przeprowadzono badanie (średni kurs liczony jest jako średnia arytmetyczna kursu sprzedaży i kursu zakupu w danym dniu).

Badany jest asortyment towarów cieszących się największym popytem, odpowiednio wśród Polaków i cudzoziemców.

Podstawę szacowania wyników stanowią dane z ankiet oraz informacje Straży Granicznej o ruchu granicznym na wszystkich przejściach na granicy polsko-ukraińskiej.

Badanie przeprowadzono na próbie około 1%.

Liczba zebranych ankiet wyniosła 14,5 tys., z tego wśród:

- Polaków – 8 tys.,
- cudzoziemców – 6,5 tys.